

Plaatselijke aanduiding bouwhistorie monument

Lange Hezelstraat 92

Aanwijzingsbesluit
n.t.b

ID-code
2805

Redengevende omschrijving van het bouwhistorie monument

KORTE BOUWGESCHIEDENIS

De Lange Hezelstraat is al eeuwenlang een belangrijke uitvalsweg. Het volgt het tracé van de Romeinse weg die tussen de legerbasis op de Hunnerberg en de grafvelden in het lager gelegen westen lagen. Westelijk van de grafvelden ontwikkelde zich in de eerste eeuw na Christus een nieuwe Romeinse nederzetting die in 104 de naam *Ulpia Noviomagus Batavorum* kreeg. Rond 270-280 was deze nederzetting weer verlaten. De vermelding van de straatnaam komt voor het eerst vorm in 1310: Hese straet, lopend naar het dorp Hees. Sinds de middeleeuwen vormt het één van de centrale Nijmeegse straten, onderdeel van de centrale as met veel grote koopmanshuizen. In de zij- en achterstraten lagen verschillende kloosters. Vanaf ongeveer 1880 werd de Lange Hezelstraat een winkelstraat. Uit archieven blijkt dat er op het perceel van Lange Hezelstraat 92 al in 1426 bebouwing aanwezig was. Op de stadsplattegrond van Feltman uit 1669 is op de hoek van de Lange Hezelstraat met de Bottelstraat reeds bebouwing zichtbaar. Over de bouwgeschiedenis van Lange Hezelstraat 92 is echter weinig bekend. Op een foto van 1875 is te zien dat het pand vroeger uit twee bouwlagen en een schilddak met de nok haaks op de voorgevel bestond. De voorgevel werd afgesloten door een eenvoudige kroonlijst. De hoge begane grondverdieping had aan de Lange Hezelstraat in het midden een ingang, die werd geflankeerd door hoge vensters met schuiframen met roedenverdeling. Op foto's van begin twintigste eeuw wordt de gehele begane grondverdieping in beslag genomen door een rijk geornamenteerde winkelpui, die deels de hoek omgaat in de gevel aan de Bottelstraat. De pui aan de Lange Hezelstraat bestaat uit een winkelingang in het midden van de gevel met aan weerszijden etalagevensters. Aan de Bottelstraat had de pui één etalagevenster. Vermoedelijk is deze pui tussen 1880 en 1890 aangebracht. Een bouwtekening uit 1966 laat zien dat ook in het linker gedeelte van de zijgevel vensteropeningen aanwezig waren. Het betrof drie boven elkaar geplaatste vensters met stolpramen. Gezien de detaillering dateren deze ramen niet van na 1900. In 1966 hebben er ingrijpende wijzigingen plaatsgevonden. Gelet op de bouwtekeningen en historische foto's lijkt het pand tot dit jaar nog zijn historisch gegroeide vorm te hebben behouden. In dit jaar werd echter de gehele kapconstructie gesloopt en kwam er een plat dak voor in de plaats. De kroonlijst werd eveneens verwijderd. Op de bouwtekeningen van deze wijzigingen is de negentiende-eeuwse pui nog wel zichtbaar, maar de pui is thans niet meer aanwezig. Op een foto uit 1975 is de pui ook niet meer aanwezig. In welk jaar de pui is gesloopt is echter niet bekend. Verdere wijzigingen of verwijderingen van interieurelementen lijken in dit jaar niet te hebben plaatsgevonden. In 2017 is het pand gerenoveerd, waarbij er een nieuwe pui gebaseerd op de historische winkelpui is gerealiseerd en het pand weer een kap heeft gekregen. Voorafgaand aan de verbouwing heeft een bouwhistorisch onderzoek plaats gevonden. Uit het onderzoek bleek dat de gevels metselwerk met bakstenen met een lengtemaat van 24 cm en een hoogtemaat van 6/6,5 cm bevat. Het metselwerk wordt hiermee in de 15^e of 16^e eeuw gedateerd. Het pand heeft een kelder, waarvan de ton is uitgevoerd als een gedrukte tongewelf. Daar waar de oudst bewaarde kelders (veertiende eeuw) in Nijmegen een zuivere boogvorm hebben, komen pas later voorbeelden met een gedrukte ton voor (vijf- en zestiende eeuw). Verder blijkt

Vervolgvel

1

uit het onderzoek dat het pand vroeger een insteekverdieping heeft gehad. Tijdens de verbouwing is het pand geheel gestript geweest. De gemene muren met het rechter buurpand en de achtergevel bleken nog historische muren te zijn. Ook bleek tijdens de verbouwing dat er nog 2 eiken moerbalken met consoles boven de begane grond en een 19^e-eeuwse rondhouten balklaag op de verdieping aanwezig zijn.

OMSCHRIJVING

Plattegrond en opzet

Lange Hezelstraat 92 ligt op een klein rechthoekig perceel op de oosthoek van de Lange Hezelstraat en de Bottelstraat dat geheel is bebouwd. Het huis is georiënteerd op de Lange Hezelstraat. Het heeft gemene muren met de buurpanden. Het pand bestaat uit twee bouwlagen en wordt afgesloten door een schilddak. Het pand is voorzien van een kelder, bestaande uit twee ruimten, elk met een eigen tongewelf. De kelder is toegankelijk via een kleine doorgang in de zuidoost hoek van de begane grond. Beide kelders zijn van gelijke hoogte. De grote kelder is voorzien van een parallel aan de Lange Hezelstraat geplaatste ton. Ze is opgetrokken in baksteen, afgesmeerd met een kalkhoudende pleister. De vloer is beklinterd. De kelder heeft een lengte van 535 centimeter en aan de oostzijde een breedte van 380 centimeter. De ruimte is 2 meter hoog. De ton is uitgevoerd als een gedrukte tongewelf. De noordelijke kelder heeft eveneens een parallel aan de Lange Hezelstraat gelegen ietwat gedrukte ton, uitgevoerd in baksteen. De kelder heeft dezelfde hoogte van 2 meter, waarbij de tonaanzet op 120 centimeter zit. De kelder is 520 centimeter diep lang (aan de oostzijde) en 345 centimeter breed. De bakstenen in de ton en de oostelijke wand zijn (voor zover te meten) circa 23-24 centimeter. Op de begane grond zijn 2 eiken moerbalken met consoles bewaard gebleven. Op de verdieping een enkelvoudige rondhouten balklaag. Verder zijn er diverse bouwsporen, waaronder die van een vroegere insteekverdieping, in het muurwerk achter nieuwere afwerkingslagen aanwezig.

WAARDESTELLING

Lange Hezelstraat 92 heeft een bouwhistorische waarde vanwege de aanwezigheid van een laat-middeleeuwse kelder, muurwerk met bouwsporen en de aanwezige moerbalken met consoles en rondhouten balklaag. Het pand heeft stedenbouwkundige- en structuurwaarde vanwege de historische en markante hoekparcellering en als onderdeel van de historische stadsstructuur.

Bronnen:

Digitaal Bouwarchief Nijmegen.

Wijnand Bloemink *et al*, *Verborgene Verleden. Bouwhistorie in Nijmegen* (Utrecht, 2004).

Wilfried Uitterhoeve *et al*, *Nieuwe Historische Atlas van Nijmegen. 2000 jaar stad aan de Waal* (Nijmegen, 2018).

Res Nova Monumenten, *Cultuur- en bouwhistorische ontleding met waardestelling Bottelstraat 6, 10 en Lange Hezelstraat 92 te Nijmegen*, 2016

Kadastrale tenaamstelling	gegevens juni 2023
Kadastrale aanduiding	NMG00
Gemeente:	Nijmegen
Sectie:	C

Vervolgvel

2

Nummer(s):	2011
------------	------

Foto's op vervolgblad

Vervolgvel
3

Vervolgvel
4

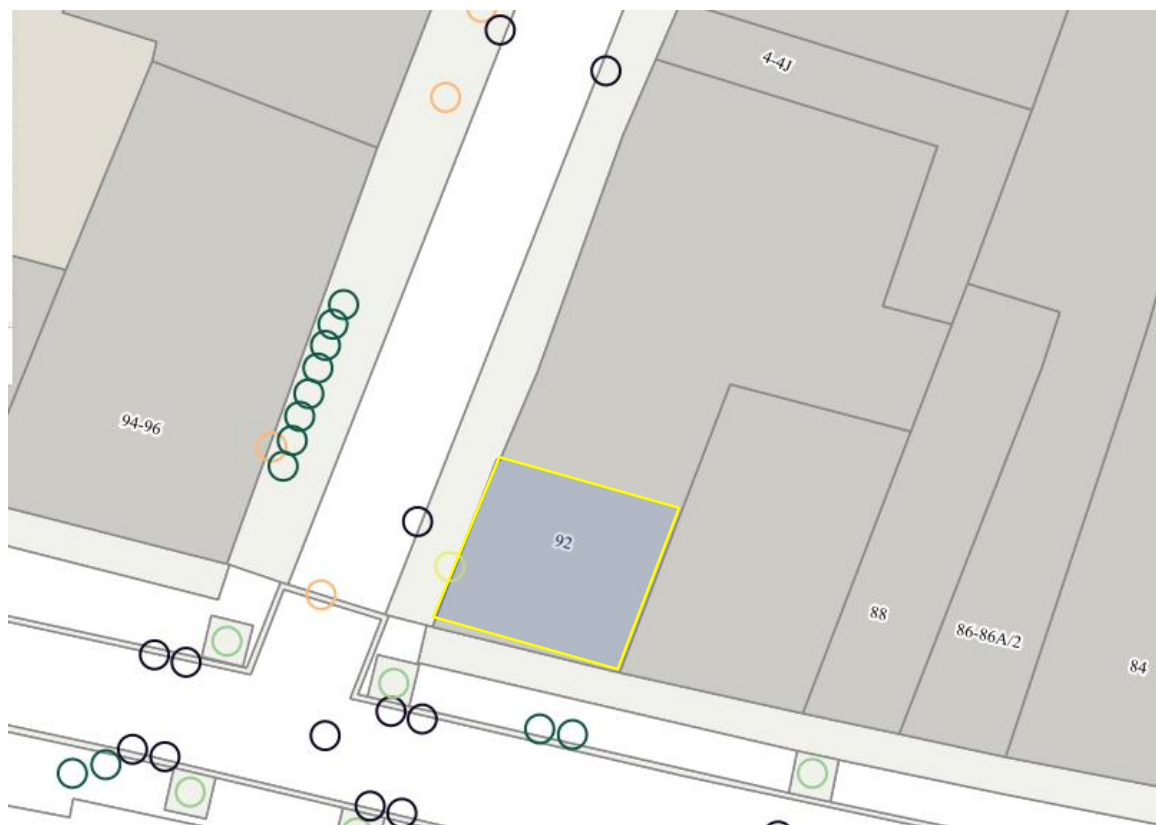

Vervolgvel
5

Vervolgvel
6

Huidige parcellering.

Vervolgvel
7

Voorgevel

Vervolgvel
8

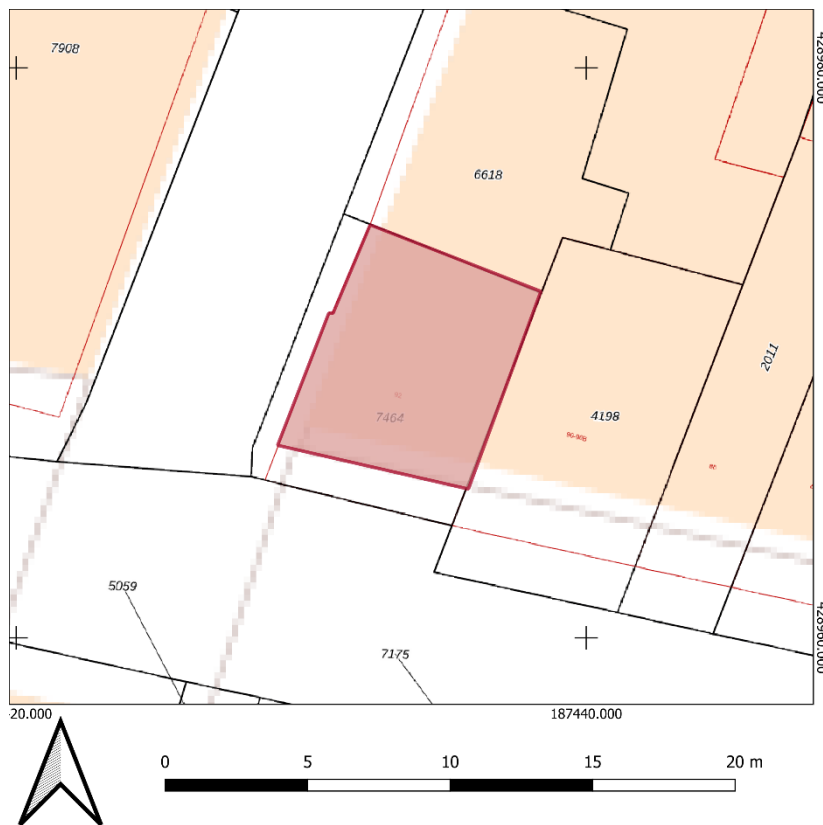
Vervolgvel
9

Vervolgvel
10

Vervolgvel
11

Ligging pand

Legenda

 Lange Hezelstraat 92

Nijmegen